

i

ЗА РОДИТЕЛИ

Какво е

Синдром
на Аспергер

Когато срещнем някого, незабавно го подлагаме на всякакви преценки. Дори с бегъл поглед предугаждаме възрастта и положението му, а по изражението на лицето или тона на гласа му можем веднага да определим дали човекът е щастлив, ядосан, тъжен, и да реагираме по съответния начин.

Но не всички притежават тази естествена способност за преценка. Хората със Синдром на Аспергер се затрудняват да разчитат сигналите – нещо, което повечето от нас приемат за даденост. Затова на тях им е трудно да общуват и взаимодействат с околните. Тази дилемка разяснява особеностите на Синдрома на Аспергер и възможностите за оказване на помощ на хората с това увреждане.

Синдромът на Аспергер е форма на аутизъм, която влияе на начина, по който човек общува и се отнася към околните. Определен брой отличителни черти на аутизма са присъщи и на Синдрома на Аспергер, включително:

- **затруднения в общуването;**
- **затруднения в социалните взаимоотношения;**
- **липса на въображение и на способност за творческа игра.**

В сравнение с хората с аутизъм обаче, тези със Синдром на Аспергер обикновено имат по-малко езикови проблеми. Те често се изразяват гладко, въпреки че понякога думите им звучат твърде официално или сковано. Освен това хората със Синдром на Аспергер нямат често свързваните с аутизма трудности в обучението. Всъщност те често притежават средна или по-висока от средната интелигентност.

Ето защо, много деца със Синдром на Аспергер посещават общообразователни училища и ако бъдат окуражавани и им се окаже правилната подкрепа, са в състояние да отбележат голям напредък, да продължат образованието си в по-

горна степен и да намерят професионалната си реализация.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Синдромът на Аспергер има много общи черти с аутизма.

Основните характеристики са:

Затруднения в социалните взаимоотношения

За разлика от хората с „класически“ аутизъм, които често изглеждат затворени в себе си и безразлични към заобикалящия ги свят, много хора със Синдром на Аспергер полагат големи усилия да се държат общително и контактът с околните не им е неприятен. Все пак, за тях също е трудно да разчитат невербалните сигнали, включително мимиките.

Затруднения в общуването

Хората със Синдром на Аспергер могат да говорят много гладко, но е възможно да не обръщат голямо внимание на реакциите на слушателите. В състояние са да продължават да говорят, независимо от интереса на слушателя или е възможно да изглеждат безчувствени към емоциите му.

Независимо от добрите си езикови умения, хората със Синдром на Аспергер могат да звучат свръхпрецизно или да приемат всяка дума твърде буквално. Така обикновената шега, хиперболата и метафората могат да породят проблеми, например, изказване от рода на „тя ме уби“ може да обърка или уплаши човек със Синдром на Аспергер.

Липса на въображение

Макар и често да превъзхождат останалите в научаването на факти и данни, хората със Синдром на Аспергер се затрудняват да мислят абстрактно. Възможно е това да породи затруднения на учениците при изучаването на определени учебни предмети като литература или религия.

Специални интереси

Хората със Синдрома на Аспергер често развиват почти в маниачен интерес към някое хоби или към колекциониране. Обикновено интересите им включват подреждане или запомняне на факти по определена тема, например влаковите разписания, победителите в спортни състезания и др.

„За нашия син е нещо обичайно да говори за уличните лампи и да брои всички лампи, които вижда по пътя си. Когато вървим по улицата той е изцяло погълнат от разглеждането на лампите. Проваля се всеки опит да отвлечем вниманието му с нещо друго, толкова силно е обсебен от тях.“

Родител на дете със Синдром на Аспергер

Въпреки това, с подходяща помощ и окуражаване интересите могат да бъдат развивани, така че някои хора със Синдром на Аспергер да продължат да учат и работят в любимите си области.

Привързаност към рутинни дейности

Всяка неочаквана промяна в рутинните дейности може да разстрои хората със Синдром на Аспергер. Малките деца могат да налагат собствени рутинни дейности, като например да настояват винаги да отиват на училище по един и същи път. В училище могат да се разстройват от определени промени, като промяна в учебната програма. Хората със Синдром на Аспергер често предпочитат да подреждат деня си като следват определен модел. Ако работят на нормирано работно време, всяка непредвидена промяна може да предизвика у тях тревожност или безпокойство.

Това са главните отличителни черти на синдрома, но тъй като всяка личност притежава строга индивидуалност, тези характеристики се колебаят и някои могат да бъдат по-ярко изразени от други.

КАКВИ СА ПРИЧИНИТЕ ЗА СИНДРОМ НА АСПЕРГЕР?

Причините за Синдром на Аспергер, както и за аутизма, все още се изследват и не са напълно изяснени, въпреки че се смята, че участва генетичният фактор. Обсъждат се и други вероятни причини, като например токсичност, тератогени, пренатални инфекции, усложнения през бременността и раждането. Влиянието на тези фактори може да увеличи риска от появата на синдрома.

МОЖЕ ЛИ ДА СЕ ИЗЛЕКУВА СИНДРОМЪТ НА АСПЕРГЕР?

Синдромът на Аспергер е увреждане в развитието, което засяга мозъчната дейност, следователно не съществува „лек“. Децата със Синдром на Аспергер стават възрастни със Синдром на Аспергер. С подходящо обучение и окуражаване обаче може да се постигне много.

С време и търпение и хората със Синдром на Аспергер могат да бъдат научени да развиват основните умения, необходими в ежедневието, например как да общуват адекватно с околните.

ЗНАЧЕНИЕТО НА РАННАТА ДИАГНОСТИКА

Поставянето на диагнозата може да отнеме много време, тъй като Синдромът на Аспергер не се изяснява така ясно, както „класическият“ аутизъм. Това може да означава, че е възможно да не бъдат разпознати специфичните нужди на хората със синдрома, родителите да винят себе си или, което е още по-лошо, да винят детето си за неговото необичайно поведение. За съжаление, тези деца стават лесна мишена за подигравки и тормоз в училище. Затова е особено важно учителите, другите деца и техните

родители да бъдат добре информирани и да се отнасят с разбиране.

Ранната диагностика дава възможност да бъде потърсена специализирана помощ. С подходяща подкрепа и окуражаване от страна на родители, специалисти и педагози някои деца могат да учат в общообразователни училища. Други се нуждаят от по-продължително специализирано обучение.

В известен смисъл хората със Синдром на Аспергер са по-уязвими, тъй като тяхното увреждане, сравнено с аутизма, е често по-малко очебийно. С възрастта те разбират, че са различни от околните и могат да се почувстват изолирани и депресирани. Хората със Синдром на Аспергер често желаят да се срещат с други хора и се разстройват от това, че им е трудно да завързват приятелства.

Възрастните със Синдром на Аспергер са в състояние да водят пълноценен живот. Те могат да продължат образованието си и да намерят професионална реализация, да поддържат приятелства. На работното си място хората със Синдром на Аспергер могат да предложат много – те са точни и отгадени на работата си, на тях може да се разчита, но от съществено значение са добре осведомените работодатели и колеги, които се отнасят с разбиране.

Ако нещо в развитието на Вашето бебе или вече поотраснало дете Ви тревожи, потърсете ни!

Карин дом

м-ст „Свети Никола“, п.к.104, Варна 9010
тел.: 052 302 518 • karindom@karindom.org

www.karindom.org

Брошурата се произвежда в подкрепа програмата на УНИЦЕФ в България „Заедно от детската градина“.